

יעילות מפרה מסחרי הנטוע בתוך שורת סטרקינג

רפי שטרן, אריך וולך, אלכס קודיש

מבוא ומטרות הניסוי

בשנת הניסוי הראשונה (2000) לא קיבלנו תוספת יבול בעצי סטרקינג הסמוכים למפרים מסחריים (גרני בעין זיוון) או דקורטיביים (מנצ'וריאן ווירג'יניה במרום גולן) הנטועים בתוך שורות הסטרקינג, בהשוואה לעצי סטרקינג רצופים הסמוכים לשורת מפרה מסחרי (זהוב, גרני או יונתן). עם זאת גם לא קיבלנו הפחתת יבול, ובמיוחד לא בעין זיוון – שם נטועות 6 שורות רצופות של סטרקינג עם מפרה מסחרי (גרני) כל שורה שניה – עץ שישי. לאור זאת, ניסינו לבחון בשנת 2001 בעין זיוון האם בחלקות סטרקינג המבוססות על זן זה בלבד (עקב הפדיון הגבוה יותר שמתקבל מק"ג פרי ו/או מיחידת שטח) אפשר להסתפק בנטיעת מפרה (מסחרי) בתוך שורות הסטרקינג במקום שורה שלמה של מפרה מסחרי כפי שמקובל עד היום במרבית המטעים (2 שורות סטרקינג, שורת מפרה, וכן הלאה).

תאור הפעלת המעקב

המטע בעין זיוון ניטע בשנת 1994 (שינטוע) במרווחים של 2.5 X 4.5 מ' (89 עצים לדונם), על כנת חשבי. חפיפת הפריחה בין הזנים השונים היתה טובה. חזרנו על הניסוי משנת 2000 בעין זיוון, אך ללא סימון פרחים ומעקב חנטה. נרשמו היבולים לעץ בכל אחת מ-6 שורות הסטרקינג הרצופות שלהלן:

1. סמוכה לשורת גרני ללא מפרה (גרני) בתוך השורה (שורה 13). לבן
2. סמוכה לשורת זהוב ללא מפרה (גרני) בתוך השורה (שורה 18). אדום
3. אמצעית (שלישית מהמפרה – עם מפרה – גרני) בתוך השורה (שורה 16). כחול
4. אמצעית (שלישית מהמפרה – ללא מפרה – גרני) בתוך השורה (שורה 15). צהוב

מדדים שנבדקו

1. יבול לעץ ב-20 עצים רצופים מתחילת השורה.
2. ספירת פירות לעץ.

תוצאות:

טבלה: יבולי סטרקינג בסמיכות שונה למפרים, עין זיוון 2003.

מספר זרעים ממוצע לפרי	משקל פרי (גרם)	ק"ג/עץ	תיאור שורת הסטרקינג מדרום לצפון	מס' שורה
8.0 a	195 bc	29.4 a	סמוכה לזהוב, ללא מפרה בשורה	18 (אדום)
5.7 b	189 c	16.5 b	שורה אמצעית, עם מפרה בשורה	16 (כחול)
6.2 b	216 ab	8.2 b	שורה אמצעית, ללא מפרה בשורה	15 (צהוב)
6.4 b	233 a	6.4 b	סמוכה לגרני, ללא מפרה בשורה	13 (לבן)

התוצאות שהתקבלו ב-2003 דומות מאוד לתוצאות שהתקבלו בשנתיים הראשונות של הניסוי (2001+2002).

1. זההוב נמצא שוב כמפרה הטוב ביותר (סטרקינג בשורה 18). הסטרקינג שסמוך לזהוב הצטיין ביבולים 3 שנים רצופות, למרות צפי לשנת שפל ב-2003. תופעה זו מעידה על יכולת ההפריה הגבוהה של זההוב, שאף מתגברת על תופעת הסרוגיות.
2. למרות עומס הפרי הגבוה יותר ומס' הפירות הרב יותר בשורה שסמוכה לזהוב (18), לא היתה הקטנה דרמטית בגודל הפרי, בהשוואה לשורות האמצעיות שהיו עם מחצית או רבע מהיבול. תופעה זו מעידה על הפריה טובה שהביאה למס' זרעים גבוה יותר, וכתוצאה מכך לפרי גדול יחסית. כזכור, גם בשנתיים הקודמות קיבלנו באותה השורה מס' פירות גבוה יותר ופרי גדול יותר, שנבע ממספר זרעים גדול יותר.
3. שורת הסטרקינג הסמוכה לגרני (13) נתנה את התוצאה הנמוכה ביותר בכל שלושת המדדים, וזאת למרות שבעבר מצאנו שבד"כ לא היה הבדל בין זההוב לגרני כמפריס לסטרקינג, ושניהם מתאימים גנטית להפריית הסטרקינג. יתכן שבתנאים קיצוניים של הפרייה יש לזהוב יתרון על-פני הגרני, למרות ההתאמה הגנטית של שניהם עם הסטרקינג. תוצאה דומה קיבלנו בעבר עם גאלה וזהוב; למרות ששניהם מתאימים גנטית לסטרקינג, ואף נתנו תוצאות יבול דומה במשך שנתיים, היה הבדל בולט לטובת זההוב בשנה שלישית בה היה אביב חם באופן קיצוני.
4. שורות אמצעיות – עם או בלי גרני בתוך שורות הסטרקינג: ההבדל בין שתי השורות דרמטי ומשמעותי מאוד. תוספת הגרני כמפרה, כל עץ שישי בתוך שורת הסטרקינג (שורה 16), העלתה שוב באופן משמעותי ומובהק את היבול הממוצע לעץ (פי שניים), בהשוואה לשורת ה"ביקורת" ללא גרני (15). תוספת היבול לעץ היתה בד"כ בעצים הסמוכים מאוד לגרני (העץ הראשון והשני ליד הגרני), כאשר העצים האמצעיים נהנים פחות, אם כי לא היתה בכך עקביות והתוצאה לא מובהקת (התוצאות לא מוצגות).

לסיכום -

לא הצלחנו להוכיח שניתן לוותר על שורת מפרה (זהוב) ולהסתפק בנטיעת מפרה בודד לאורך שורות הסטרקינג. עם זאת, הוכחנו שנטיעת מפרה בודד בתוך שורות הסטרקינג יכולה לשפר באופן משמעותי מאוד את שיעורי ההאבקה, ההפרייה, היבול וגודל הפרי. חיזוק לכך מצאנו בניסוי קטן שערכנו ב-1999 בו קשרנו ענפי גרני סמיט פורחים ("זרים") על עצי סטרקינג, וקיבלנו תוספת יבול משמעותית בעצים אלו בהשוואה לעצי סטרקינג מרוחקים מ"הזרים הפורחים". מכל הנסיונות עד כה עולה שהזהוב הינו מפרה טוב יותר לסטרקינג בהשוואה לגרני, זאת על אף ששניהם מתאימים באופן מלא לסטרקינג מבחינה גנטית. מכאן שכדי לשפר בעתיד את יבול הסטרקינג בחלקות גדולות על טהרת הזן הזה, מן הראוי לשקול אפשרות של נטיעת זהוב כמפרה בתוך שורות הסטרקינג, במקום גרני, או לטעת לסירוגין.